

Antonio Gramsci

Formandet av de intellektuella

1930-32

Utgör de intellektuella en autonom och fristående social grupp, eller har varje social grupp sin egen specialiserade kategori av intellektuella? Problemet är komplicerat på grund av de olika former den reella historiska utformningsprocessen av de olika intellektuella kategorierna hittills har antagit.

De viktigaste av dessa former är två:

1) Varje social grupp, som växer fram på grundvalen av en väsentlig funktion i den ekonomiska produktionens värld, skapar sig gemensamt, organiskt, en eller flera klasser av intellektuella, som ger den homogenitet och medvetenhet om den egna funktionen inte bara på det ekonomiska området, utan också på det sociala och politiska: den kapitalistiske företagaren skapar jämte sig själv industriteknikern, specialisten på politisk ekonomi, organisatören av en ny kultur, en ny rätt o.s.v., o.s.v. Man måste observera det faktum att företagaren representerar en högre social utveckling, som redan kännetecknas av en viss ledande och teknisk (d.v.s. intellektuell) kapacitet: han måste ha en viss teknisk kapacitet, inte bara inom den begränsade sfären för hans egen aktivitet och hans eget initiativ, utan också inom andra sfärer, åtminstone inom dem som ligger närmast den ekonomiska produktionen (han måste vara en organisatör av människomassor; han måste vara en organisatör av "förtroende" hos spararna i hans företag, hos köparna av hans varor o.s.v.).

Kanske inte alla företagare men åtminstone en elit bland dem måste ha kapacitet som organisatör av samhället i dess helhet, i hela dess komplicerade organism av tjänster, ända upp till den statliga organismen, på grund av nödvändigheten att skapa de gynnsammaste förutsättningar för den egna klassens expansion – eller man måste åtminstone vara kapabel att välja ut "agenter" (anställda specialister), åt vilka man kan anförtro denna organisatoriska verksamhet, som är knuten till de allmänna relationerna utanför företaget. Man kan observera att de "organiska" intellektuella, som varje klass skapar med sig själv och utarbetar under sin fortskridande utveckling, för det mesta är "specialiseringar" av partiella aspekter av den ursprungliga verksamhet av ny social typ som den nya klassen har bragt i dagen.¹

Också feodalherrarna var innehavare av en speciell teknisk kapacitet, den militära, och det är just från den tidpunkten, då aristokratin förlorar monopolet på teknisk-militär kapacitet, som feodalismens kris tar sin början. Men formandet av de intellektuella i den feodala världen och i den föregående klassiska världen är ett problem som får undersökas för sig: detta formande och utarbetande följer vägar och mönster som måste studeras konkret. Så är det att observera att bondemassan, ehuru den fyller en väsentlig funktion i produktionens värld, inte utarbetar egna "organiska" intellektuella och inte assimilerar någon grupp av "traditionella" intellektuella, fastän andra sociala grupper ifrån bondemassan hämtar många av sina intellektuella och en stor del av de traditionella intellektuella har sitt ursprung bland bönderna.

2) Men varje "väsentlig" social grupp, som i historien framträtt ur den föreliggande ekonomiska strukturen såsom uttryck för en utveckling av denna, har, åtminstone i historien såsom

¹ *Elementi di scienza politica* av Mosca (ny utökad upplaga 1923) måste undersökas för detta avsnitt. Moscas s.k. "politiska klass" är inte något annat än den intellektuella kategorin inom den dominerande sociala gruppen: begreppet "politisk klass" hos Mosca bör hållas samman med begreppet *élite* hos Pareto, som är ett annat försök att tolka de intellektuellas historiska fenomen och deras funktion i det statliga och sociala livet. Moscas bok är en enormt innehållsdiger lunt av sociologisk och positivistisk karaktär, med en direkt politisk tendens som gör den mindre svårsmält och litterärt mera levande.

den hittills gestaltat sig, funnit redan existerande intellektuella kategorier som rent av framstod som representanter för en historisk kontinuitet, inte ens avbruten av de mest komplicerade och radikala förändringar av de sociala och politiska formerna.

Den mest typiska av dessa intellektuella kategorier är den kyrkliga, som under lång tid (en hel historisk fas, som delvis rent av kännetecknas av detta monopol) innehade monopolet på en rad viktiga tjänster: den religiösa ideologin, d.v.s. epokens filosofi och vetenskap, med skolan, undervisningen, moralen, rättsväsendet, välgörenheten, biståndsverksamheten o.s.v. De kyrkligas kategori kan betraktas som den intellektuella kategori som organiskt varit knuten till den jordägande aristokratin: den var juridiskt jämställd med aristokratin, med vilken den delade utövandet av den feodala äganderätten till jorden och åtnjutandet av statliga privilegier förknippade med ägandet.² Men de kyrkligas monopol på superstrukturerna³ kunde inte utövas utan kamp och inskränkningar, och så fick man i olika former (som bör undersökas och studeras konkret) framväxandet av andra kategorier, som befrämjades och förstörades genom att monarkins centrala makt stärktes ända till absolutism. På så sätt utformas ämbetsmannaaadeln, med sina egna privilegier, en klass av administratörer o.s.v.: vetenskapsmän, teoretiker, profana filosofer o.s.v.

Eftersom dessa olika kategorier av traditionella intellektuella med ”kåranda” känner sin oavbrutna historiska kontinuitet och sina ”kvalifikationer”, uppställer de sig själva som autonoma och oberoende av den dominerande sociala gruppen. Denna självintagna position är inte utan konsekvenser på det ideologiska och politiska området, konsekvenser av stor räckvidd: hela den idealistiska filosofin kan lätteligen sättas i samband med denna position som intagits av de intellektuellas sociala komplex, och den kan definieras som uttrycket för denna sociala utopi, som gör att de intellektuella tror sig vara ”oberoende”, autonoma, utrustade med egna karakteristika o.s.v.

Dock bör man observera att om påven och den höga hierarkin inom kyrkan tror sig vara mera knutna till Kristus och apostlarna än till senatorerna Agnelli och Benni, är förhållandet inte detsamma med exempelvis Gentile och Croce; speciellt Croce känner sig starkt knuten till Aristoteles och Platon, men han döljer inte, tvärtom, att han också är knuten till senatorerna Agnelli och Benni, och där har man just att söka det mest framträdande karaktärsdraget i Croces filosofi.

Vilka är ”maximi”-gränserna för begreppet intellektuell? Går det att finna ett enhetligt kriterium för att i lika mån karakterisera alla de skilda och olikartade intellektuella verksamheterna och för att på samma gång på ett väsentligt sätt skilja mellan dem och andra sociala grupperingars verksamheter? Det vanligaste metodiska misstaget synes mig vara att man sökt detta distinktionskriterium inom de intellektuella verksamheterna och inte i stället i helheten av det relationssystem i vilket de (och följaktligen också de grupper som företräder dem) befinner sig i de sociala relationernas allmänna komplex. I själva verket är arbetaren eller proletären till exempel inte specifikt karakteriserad av det manuella eller instrumentella

² Beträffande en kategori av dessa intellektuella, kanske den viktigaste efter den ”kyrkliga” med hänsyn till sin prestige och den sociala funktion den fyllt i de primitiva samhällena – den kategori som utgöres av *läkarna* i vid mening, d.v.s. av alla dem som ”kämpar” eller tycks kämpa mot döden och sjukdomarna – får man rådfråga *Storia della medicina* av Arturo Castiglioni. Man måste komma ihåg att det funnits ett samband mellan religionen och medicinen, och att detta samband i vissa trakter fortfarande finns kvar: sjukhus i händerna på andliga som där har vissa organisatoriska funktioner, utom det faktum att där läkaren visar sig visar sig också prästen (exorcismus, olika slag av assistens o.s.v.). Många stora religiösa gestalter var också och uppfattades som stora ”terapeuter”: idén om undret, ända till de dödas uppståndelse. Också beträffande konungarna fortlevde länge tron på att de kunde bota genom handpåläggning o.s.v.

³ Härav kommer den vanliga tilläggsbetydelsen av ”intellektuell” eller fackman som ordet ”klerk” fått i många språk som är av neolatiniskt ursprung eller som genom det kyrkliga latinet starkt påverkats av de neolatiniska språken, med sin motsats ”lekman” i betydelsen amatör, icke fackman.

arbetet utan av detta arbete under bestämda förutsättningar och i bestämda sociala relationer (bortsett från iakttagelsen att det inte existerar något rent fysiskt arbete och att också Taylors uttryck ”*dresserad gorilla*” är en metafor för att ange en gräns i en viss riktning: i vilket fysiskt arbete som helst, hur mekaniskt och underordnat det än må vara, finns det ett minimum av teknisk kvalifikation, alltså ett minimum av skapande intellektuell verksamhet). Och det har redan anmärkts att företagaren, just på grund av sin funktion, i viss utsträckning måste ha ett visst antal kvalifikationer av intellektuell karaktär, fastän hans sociala gestalt är bestämd inte av dessa utan av de allmänna sociala relationer som just karakteriserar företagarens ställning i industrin.

Alla människor är intellektuella, skulle man därför kunna säga; men alla människor fungerar inte som intellektuella i samhället.⁴

När man gör distinktionen mellan intellektuella och ickeintellektuella, hänför man sig i själva verket bara till den direkta sociala funktionen hos kategorin av yrkesmässigt intellektuella, d.v.s. man rättar sig efter i vilken riktning den största tyngden hos den speciella yrkesmässiga verksamheten ligger, i det intellektuella arbetet eller i den neuro-muskulära ansträngningen. Detta betyder att om man kan tala om intellektuella, kan man inte tala om icke-intellektuella, ty icke-intellektuella existerar inte. Men själva förhållandet mellan ansträngning i form av intellektuellt-cerebralt arbete och neuro-muskulär ansträngning är inte alltid detsamma, och därför har man olika grader av specifik intellektuell verksamhet. Det finns inte någon mänsklig verksamhet ur vilken man kan utesluta alla intellektuella beståndsdelar, man kan inte skilja *homo faber* från *homo sapiens*. Slutligen utvecklar varje människa utanför sitt yrke en intellektuell verksamhet av något slag: han är ”filosof”, konstnär, man med smak, han har del i en världsåskådning, har en medveten linje i sitt moraliska uppförande, bidrar alltså till att vidmakthålla eller modifiera en världsåskådning, bidrar till att framkalla nya sätt att tänka.

Problemet att skapa en ny intellektuell grupp består alltså i att kritiskt utveckla den intellektuella verksamhet som på en viss utvecklingsnivå existerar hos envar, i det man modifierar dess förhållande till den neuro-muskulära ansträngningen i riktning mot en ny jämvikt och uppnår att själva den neuro-muskulära ansträngningen, såsom element i en allmän praktisk verksamhet, som ständigt förnyar den fysiska och sociala världen, blir grundval för en ny och fullständig världsåskådning. Den traditionella och vulgariserade typen av intellektuell är given av författaren, filosofen, konstnären. De journalister, som tror sig vara författare, filosofer och konstnärer, tror sig därför också vara de ”sanna” intellektuella. I den moderna världen bör teknisk uppfostran, nära knuten till industriarbete också i den enklaste och mest okvalificerade form, utgöra basen för den nya typen av intellektuella.

På denna grundval har veckotidskriften ”*Ordine Nuovo*” arbetat för att utveckla vissa former av ny intellektualism och för att bestämma dess nya begrepp, och detta har inte varit det minsta skälet till dess framgång, ty en sådan inriktning svarade mot latent strävanden och stod i överensstämmelse med utvecklingen av de reella livsformerna. Den nye intellektuelles sätt att vara kan inte längre bestå i vältalighet, yttre och momentan utlösare av affekter och passioner, utan i att aktivt blanda sig i det praktiska livet, som konstruktör, organisatör, ”ständig övertalare” eftersom man inte är blott och bart talare – och dock överlägsen den abstrakt matematiska anden; från teknik-arbete kommer han fram till teknik-vetenskap och till den historiska humanistiska åskådning utan vilken man förblir ”specialist” och inte blir ”ledare” (specialist + politiker).

⁴ Man kan ju inte påstå att alla är kockar och skräddare därför att envar vid vissa tillfällen kan steka ett par ägg eller laga en reva i kavajen.

Så utformas historiskt de kategorier som är specialiserade för utövandet av den intellektuella funktionen, utformas i samband med alla sociala grupper men särskilt i samband med de mest betydande sociala grupperna, och de undergår den mest vidsträckt och omfattande utvecklingen i samband med den dominerande sociala gruppen. Ett av de mest framträdande karakteristiska dragen hos varje grupp som utvecklar sig mot en dominerande ställning är dess kamp för att assimilera och ”ideologiskt” erövra de traditionella intellektuella, en assimilation som blir desto snabbare och effektivare, ju mer ifrågavarande grupp samtidigt utvecklar sina egna organiska intellektuella.

Den enorma utveckling som skolans (i vidsträckt mening) verksamhet och organisation uppvisat i de samhällen som framgått ur den medeltida världen, visar vilken betydelse de intellektuella kategorierna och funktionerna fått i den moderna världen: liksom man försökt fördjupa och vidga ”intellektualiteten” hos varje individ, så har man också försökt att mångfaldiga specialiseringarna och att förfina dem. Det framgår av skolinstitutionerna på olika nivå ända upp till de organismer som skall främja den s.k. ”högkulturen” på alla vetenskapens och teknikens fält.

Skolan är instrumentet för att utarbeta de intellektuella av olika grader. Rikedomen hos den intellektuella funktionen i olika stater kan objektivt mätas efter mängden av specialiserade skolor och deras hierarkiska ordning: ju vidsträcktare skolsektorn är och ju talrikare skolans ”vertikala grader” är, desto mer omfattande är den kulturella världen, kulturen i en viss stat. Man kan få en jämförelsepunkt inom den industriella teknikens sfär: ett lands industrialisering mäter man efter dess utrustning när det gäller konstruktion av maskiner för att konstruera maskiner och när det gäller framställning av ständigt mer exakta instrument för att konstruera maskiner och instrument för att konstruera maskiner o.s.v. Det land som har den bästa utrustningen för att konstruera instrument för vetenskapsmännens laboratorier och för att konstruera instrument för att avsyna dessa instrument, kan sägas vara det rikaste på det teknisk-industriella fältet, det mest civiliserade o.s.v. På samma sätt förhåller det sig när det gäller utbildningen av de intellektuella och de skolor som är avsedda för denna utbildning; skolor och institut för högkultur är att jämställa. Inte heller på detta område kan man skilja kvantitet från kvalitet. Den mest förfinade teknisk-kulturella specialisering måste motsvaras av största möjliga spridning av primärundervisningen och det mest ivriga arbete på att erbjuda mellanstadieundervisning åt så många som möjligt. Denna nödvändighet att skapa bredast möjliga bas för urvalet och utvecklingen av de högsta intellektuella kvalifikationerna – att alltså ge högkulturen och den högre tekniken en demokratisk struktur – är givetvis inte utan olägenheter: man skapar så möjlighet till omfattande arbetslöshetskriser bland de intellektuella mellanskikten, som faktiskt också inträffar i alla moderna samhällen.

Att observera är att utvecklingen av de intellektuella klasserna i den konkreta verkligheten inte äger rum på abstrakt demokratisk grund, utan enligt mycket konkreta, traditionella historiska processer. Det har bildats klasser som traditionellt ”producerar” intellektuella, och det är desamma som vanligtvis är specialister på ”sparandets” område, alltså den lägre och mellersta jordägande borgerligheten, och vissa skikt inom den lägre och mellersta stadsborgerligheten. Lokaliseringen av de skilda typerna av skolor (lärdomsskolor och yrkesskolor) och de skilda aspirationerna hos de olika kategorierna inom nämnda klasser bestämmer eller ger form åt produktionen av de olika grenarna av intellektuell specialisering. Sålunda producerar i Italien lantborgerligheten särskilt statsfunktionärer och fria yrkesutövare, medan stadsborgerligheten producerar tekniker för industrin: och därför producerar Norditalien särskilt tekniker och Syditalien särskilt funktionärer och utövare av fria yrken.

Förhållandet mellan de intellektuella och produktionens värld är inte omedelbart, såsom fallet är med de fundamentala sociala grupperna, utan det är i olika grad ”förmedlat” av hela den sociala vävnaden, av komplexet av superstrukturer, vars ”funktionärer” de intellektuella just

är. Man skulle kunna mäta det "organiska" hos olika intellektuella skikt, deras mer eller mindre nära samband med en fundamental social grupp, i det man fastställer en gradering av funktionerna och av superstrukturerna nerifrån och uppåt (från den strukturella basen och uppåt). Man kan för stunden fastställa två stora superstrukturella plan, det som kan kallas det "civila samhällets", d.v.s. komplexet av de organismer som vardagligt kallas "privata", och det "politiska samhällets" eller "statens". Dessa plan svarar mot funktionen "hegemoni", som den dominerande gruppen utövar i hela samhället, och funktionen "direkt dominans" eller kommando, som uttrycker sig i staten och den "juridiska" regeringen. Dessa funktioner är just av organisatorisk och sammanbindande karaktär. De intellektuella är den dominerande gruppens "ombud" för utövandet av den sociala hegemonins och den politiska regeringens underordnade funktioner, nämligen 1) det "spontana" samtycke som befolkningens stora massor ger den inriktning som det sociala livet fått av den dominerande fundamentala gruppen, ett samtycke som "historiskt" uppstår ur den prestige (och följaktligen också det förtroende) som tillkommer den dominerande gruppen genom dess ställning och dess funktion i produktionens värld; 2) den apparat av statligt tvång som "legalt" säkrar disciplinen inom de grupper som inte "samtycker" vare sig aktivt eller passivt, en apparat som är inrättad för hela samhället med sikte på kriser inom kommandot och styrelsen då det spontana samtycket uteblir.

En sådan uppläggnings av problemet ger som resultat en mycket stor utvidgning av begreppet intellektuell, men endast så blir ett konkret närmande till verkligheten möjligt. Detta sätt att lägga upp frågan stöter mot kastfödomar: det är sant att själva den organisatoriska funktionen hos den sociala hegemonin och den statliga dominansen ger upphov till en viss arbetsfördelning och följaktligen till en hel skala av kvalifikationer, och hos somliga av dessa framträder inte längre något ledande och organisatoriskt åliggande: i den sociala och statliga ledningens apparat finns en hel serie tjänster av manuell och instrumenten karaktär (ordning och inte begrepp, agent och inte tjänsteman eller funktionär, o.s.v.); men uppenbarligen måste man göra denna distinktion, såsom man blir tvungen att göra en del andra. I själva verket måste den intellektuella aktiviteten även ur inre synpunkt särskiljas i grader, som i moment av extrem motsättning resulterar i en verklig kvalitetskillnad: på det högsta trappsteget får man ställa de skapande inom olika vetenskaper, filosofi, konst o.s.v., och på det lägsta får man ställa de enklaste "administratörerna" och spridarna av den redan föreliggande, traditionella, ackumulerade intellektuella rikedom. ⁵

I den moderna världen har de intellektuellas kategori, uppfattad på detta sätt, utvidgats oerhört. Av det demokratiskbyråkratiska sociala systemet har utvecklats imponerande massor, som inte alla är berättigade med hänsyn till produktionens sociala behov, även om de är berättigade med hänsyn till den dominerande fundamentala gruppens politiska behov. Därav kommer den lorianska idén om den improduktive "arbetaren" (improduktiv med avseende på vem och på vilket produktionssätt?) som delvis skulle kunna vara berättigad, om man gör klart för sig att dessa massor utnyttjar sin ställning för att lägga beslag på stora delar av nationalinkomsten. Massutformandet har standardiserat individerna både när det gäller individuell kvalifikation och psykologi, genom att framkalla samma fenomen som framkallas i alla andra standardiserade massor: konkurrens som föranleder behovet av en professionell försvarsorganisation, arbetslöshet, överproduktion på skolans område, emigration o.s.v.

⁵ Den militära organisationen erbjuder också i detta fall en modell för dessa komplicerade graderingar: underofficerare, högre officerare, generalstab; och man får inte glömma underbefälet, vars reella betydelse är större än man vanligtvis tror. Det är intressant att observera, att alla dessa delar känner sig solidariska och att rent av de lägre skikten visar en tydligare kåranda och ur denna hämtar en "fåfånga", som ofta gör dem till föremål för stickord och spydigheter.

Olikheten i ställning mellan de intellektuella av stadstyp och de intellektuella av lanttyp

De intellektuella av stadstyp har vuxit fram tillsammans med industrin och är bundna till dess öden. Deras funktion kan jämföras med subalternofficerarnas i armén: de har inte något självständigt initiativ i utarbetandet av konstruktionsplanerna; de artikulerar den instrumentella massan och sätter den i relation till företagaren, de utarbetar det direkta utförandet av den produktionsplan som fastställts av industrins generalstab och kontrollerar dess elementära arbetsfaser. I allmänt genomsnitt är de stadsintellektuella mycket standardiserade; deras högsta företrädare sammansmälter i ständigt högre grad med den verkliga industriella generalstaben.

De intellektuella av lanttyp är i stor utsträckning "traditionella", d.v.s. knutna till den sociala massan på landsbygden och småborgerligheten i städerna (särskilt i de mindre centra), som ännu inte utvecklats och satts i rörelse av det kapitalistiska systemet: denna typ av intellektuella förmedlar kontakten mellan bondemassan och den statliga och lokala administrationen (advokater, notarier o.s.v.) och just genom denna sin funktion har den också en stor politisk-social funktion, ty den professionella förmedlingen kan svårligen skiljas från den politiska förmedlingen. Dessutom: på landsbygden har den intellektuelle (prästen, advokaten, folkskolläraren, notarien, läkaren o.s.v.) genomsnittligt en levnadsstandard som är högre än eller åtminstone olik den genomsnittlige bondens, och som därför för denne representerar ett socialt ideal i aspirationen att utträda ur sina egna villkor och förbättra dem. Bonden tänker alltid att åtminstone en av hans söner skulle kunna bli intellektuell (särskilt präst), d.v.s. bli en herreman, höja familjen på den sociala skalan och underlätta dess ekonomiska liv med de förbindelser som han inte kan undgå att få bland de andra herrarna. Bondens inställning till den intellektuelle är dubbelbottnad och förefaller motsägelsefull: han beundrar den sociala position som den intellektuelle och den statsanställda i allmänhet innehar, men ibland låtsas han ringakta den, vilket betyder att hans beundran rent instinktivt är indränkt med element av avund och lidelsefull vrede. Man förstår ingenting av böndernas kollektiva liv och det utvecklingsbara som gror och jäser däri, om man inte tar i betraktande, ägnar ett konkret och fördjupat studium åt denna faktiska underordning under de intellektuella: varje organisk utveckling av bondemassorna är till en viss punkt knuten till rörelserna bland de intellektuella, och är beroende därav.

Annorlunda är förhållandet med de stadsintellektuella: fabriksteknikerna utövar inte någon politisk funktion över sina instrumentella massor, eller detta är åtminstone en redan överstämmande fas; ibland inträffar rent av motsatsen, att alltså de instrumentella massorna, åtminstone genom sina egna organiska intellektuella, utövar ett politiskt inflytande över teknikerna.

Frågans centrala punkt förblir distinktionen mellan intellektuella såsom organisk kategori inom varje fundamental social grupp och intellektuella såsom traditionell kategori; en distinktion som är ursprung till en hel rad problem och tänkbart föremål för historiska undersökningar.

Det intressantaste problemet är det som ur denna synpunkt avser det moderna politiska partiet, dess verkliga ursprung, dess utveckling och dess former. Vad blir det politiska partiet sett i förhållande till problemet med de intellektuella? Man måste göra några distinktioner. 1) För somliga sociala grupper är det politiska partiet ingenting annat än deras eget sätt att utarbeta den egna kategorin av organiska intellektuella (som formas så och inte kan undgå att formas så, på grund av de allmänna karaktärsdragen och förutsättningarna för formande, liv och utveckling inom den givna sociala gruppen) direkt på det politiska och filosofiska

området och inte på den produktiva teknikens område.⁶ 2) Det politiska partiet är för alla grupper den mekanism, som i det civila samhället fyller samma funktion som staten i större skala och mera syntetiskt fyller i det politiska samhället, d.v.s. det åstadkommer hopsvetsningen mellan de organiska intellektuella i en given grupp, den dominerande, och de traditionella intellektuella. Och denna funktion fyller partiet just som en följd av sin fundamentala uppgift: att utveckla sina egna medlemmar, element i en social grupp som uppstått och utvecklats såsom "ekonomisk", ända därefter att de blir kvalificerade politiska intellektuella, ledare, organisatörer av alla de verksamheter och funktioner som sammanhänger med den organiska utvecklingen av ett integralt, civilt och politiskt samhälle. Man kan rent av säga att det politiska partiet på sitt område fyller sin funktion mycket mera fullständigt och organiskt än vad staten gör på sitt mera vidsträckt område: en intellektuell, som går in i en bestämd social grupps politiska parti, smälter samman med gruppens egna organiska intellektuella och blir tätt knuten till gruppen, vilket inte blir följden av deltagande i det statliga livet annat än i måttlig utsträckning och ibland inte alls. Det inträffar rent av att många intellektuella tror sig vara staten, en tro som med hänsyn till kategorins imponerande massor ibland får avsevärda konsekvenser och medför obehagliga komplikationer för den fundamentala ekonomiska grupp som i realiteten är staten.

Att alla medlemmar av ett politiskt parti bör betraktas som intellektuella, är ett påstående som kan utmana till löje och gyckel; och dock är, om man tänker efter, ingenting mera riktigt. Det blir att göra distinktion mellan grader, ett parti kan ha en större eller mindre sammansättning av den högre eller lägre graden, men detta har ingen betydelse: vad som betyder något är funktionen som är ledande och organiserande, d.v.s. uppfostrande, d.v.s. intellektuell. En köpman går inte in i ett politiskt parti för att göra affärer, inte heller en industriman för att producera mera och till lägre kostnader, inte heller en bonde för att lära sig nya metoder att bruka jorden, även om somliga aspekter av dessa köpmannens, industrimannens och bondens krav kan finna tillfredsställelse i det politiska partiet.⁷ Inom vissa gränser finns för dessa ändamål intresseorganisationer, där köpmannens, industrimannens och bondens ekonomisk-korporativa verksamhet finner den lämpligaste ramen. I det politiska partiet kommer elementen av en ekonomisk social grupp över detta moment i sin historiska utveckling och blir utövare av allmänna verksamheter av nationell och internationell karaktär. Denna det politiska partiets funktion borde framträda mycket klarare genom en konkret historisk analys av hur de organiska och de traditionella intellektuella kategorierna utvecklats, dels inom de olika nationernas historia, dels avseende utvecklingen av de olika sociala grupperna av störst betydelse inom de olika nationernas ram, speciellt gäller det då de grupper vilkas ekonomiska verksamhet varit övervägande instrumenten.

Formandet av de traditionella intellektuella är det intressantaste historiska problemet. Det sammanhänger förvisso med slaveriet i den klassiska världen och med den ställning som intogs av de frigivna av grekiskt och orientaliskt ursprung i det romerska kejsardömet sociala organisation.

Not. Den förändring som inträdde i de intellektuellas sociala ställning i Rom vid övergången från republik till kejsardöme (från en aristokratisk-korporativ regim till en demokratisk-byråkratisk) är knuten till Caesar, som gav medborgarskap åt läkare och åt lärare i de fria konsterna, för att de hellre skulle bo i Rom och för att andra skulle lockas dit. "Omnesque

⁶ På den produktiva teknikens område formas de skikt som kan sägas motsvara "underbefälet" inom armén, nämligen de kvalificerade och specialiserade arbetarna i staden och, på ett mera komplicerat sätt, hälftenbrukare (mezzadri) och bönder (coloni), ty hälftenbrukaren och bonden motsvarar i allmänhet snarast hantverkartypen, som är den kvalificerade arbetaren i medeltida ekonomi.

⁷ Den allmänna meningen säger emot på denna punkt och hävdar att den "politiserande" köpmannen, industrimannen och bonden i stället tjänar mindre och är de sämsta i sin kategori, något som kan diskuteras.

medicinarn Romae professos et liberalium artium doctores, quo libentius et ipsi urbem incolerent et ceteri appeterent, civitate donavit.” (Suetonius, Vita Caesaris, XLII.) Caesar föresatte sig alltså: 1) att i Rom hålla kvar de intellektuella som redan befann sig där, i det han sålunda skapade en bestående kategori av sådana, ty utan beständighet kunde det inte skapas någon kulturell organisation. Förmodligen hade det tidigare förekommit en fluktuation som det var nödvändigt att hejda, o.s.v.; 2) att till Rom locka de bästa intellektuella i hela det romerska imperiet och sålunda främja en centralisering av stor räckvidd. Detta är bakgrunden till den kategori av ”kejsrerliga” intellektuella i Rom, som sedan fortsätter i det katolska prästerskapet och lämnar så många spår i de italienska intellektuellas hela historia, med deras karakteristiska ”kosmopolitism” som består ända till 1700-talet.

Denna skillnad, inte bara i fråga om social ställning utan även i fråga om nation och ras, mellan avsevärda massor intellektuella och den dominerande klassen i det romerska imperiet framträder åter efter imperiets fall, denna gång mellan germanska krigare och intellektuella av romaniserad härkomst, som utgör fortsättningen på de frigivnas kategori. Med dessa fenomen sammanflätas uppkomsten och utvecklingen av katolicismen och den kyrkliga organisationen, som under många århundraden uppsuger större delen av den intellektuella verksamheten och utövar monopol på den kulturella ledningen, med straffsanktioner för den som vill sätta sig till motvärn eller bara gäcka monopol. I Italien uppträder, mer eller mindre intensivt i olika tider, fenomenet med den kosmopolitiska funktionen hos halvöns intellektuella. Jag skall göra en antydning om de skillnader, åtminstone de mest betydelsefulla som genast faller i ögonen, i de intellektuellas utveckling i en hel rad länder, med den reservationen att dessa iakttagelser behöver kontrolleras och fördjupas.

För Italien är det centrala faktum just den internationella eller kosmopolitiska funktionen hos dess intellektuella, vilken är orsak till och verkan av det tillstånd av sönderdelning halvön förblir i från det romerska rikets fall till 1870.

Frankrike erbjuder en fullständig typ av harmonisk utveckling av alla de nationella krafterna och särskilt de intellektuella kategorierna. När 1789 en ny social gruppering framträder i historien, är den fullständigt utrustad för alla sina sociala funktioner och kämpar därför för totalt herravälde inom nationen, utan att inlåta sig på väsentliga kompromisser med de gamla klasserna, som den i stället underordnar under sina egna syften. De första intellektuella cellerna av den nya typen uppstår med de första ekonomiska cellerna: själva den kyrkliga organisationen påverkas därav (gallikanism, mycket tidiga strider mellan kyrka och stat). Denna massiva intellektuella konstruktion förklarar den funktion den franska kulturen haft under 1700- och 1800-talen, en funktion av internationell och kosmopolitisk utsträckning och av expansion av på organiskt vis imperialistisk och hegemonisk karaktär, alltså mycket olik den italienska, med dess löslighet och individuella migrationer, som inte flyter tillbaka på den nationella basen för att stärka den utan tvärtom bidrar till att omöjliggöra bildandet av en fast nationell bas.

I England är utvecklingen mycket olik den i Frankrike. Den nya sociala grupp, som uppstått på den moderna industrialismens grundval, har en överraskande ekonomisk-korporativ utveckling, men trevar sig fram på det intellektuell-politiska området. Mycket omfattande är kategorin av organiska intellektuella, som alltså vuxit upp på själva industrins mark med den ekonomiska gruppen, men i den mera upphöjda sfären finner vi den gamla jordägande klassens nästan fullständiga monopolställning orubbad, denna klass som förlorar sin ekonomiska supremati men länge bevarar en politisk intellektuell supremati och såsom ”traditionella intellektuella” och styrande skikt assimileras av den nya gruppen vid makten. Bandet som förenar den gamla jordägande aristokratin med industrimännen är just av samma typ som det som i andra länder förbinder de traditionella intellektuella med de nya dominerande klasserna.

Det engelska fenomenet har uppträtt också i Tyskland, ytterligare komplicerat av andra historiska och traditionella element. Tyskland har liksom Italien varit säte för en universalistisk, övernationell institution och ideologi (det heliga romerska riket av tysk nation) och har i viss utsträckning givit personal åt det medeltida kosmopolis och därigenom utarmat de egna inre kraftkällorna och framkallat strider som distraherade från den nationella organisationens problem och vidmakthöll medeltidens territoriella uppdelning. Den industriella utvecklingen har ägt rum under ett halvfeodalt hölje, som fanns kvar ända till november 1918, och junkrarna har behållit en politisk-intellektuell supremati som var avsevärt mycket större än den motsvarande engelska gruppens. De har varit de tyska industrimännens traditionella intellektuella, men med särskilda privilegier och ett starkt medvetande om att utgöra en oberoende social grupp baserat på det faktum att de innehade en avsevärd ekonomisk makt över jorden, ”produktiv” i högre grad än i England. De preussiska junkrarna liknar en prästerlig-militär kast, som har nästan fullständigt monopol på de ledande och organisatoriska funktionerna i det politiska samhället, men som samtidigt har en egen ekonomisk grund och inte är helt beroende av den dominerande ekonomiska gruppens frikostighet. Dessutom utgjorde junkrarna till skillnad från den jordägande adeln i England officerskåren i en stor stående här, vilket gav dem solida organisatoriska kadrer, gynnsamma för bevarandet av kårandan och det politiska monopolet.⁸

I Ryssland olika uppslagsändar: den politiska och den ekonomisk-kommersiella organisationen har skapats av normannerna (varjagerna), den religiösa av de bysantinska grekerna; senare inför tyskar och fransmän den europeiska erfarenheten i Ryssland och ger för första gången ett fast skelett åt den historiska gelémassan där. De nationella krafterna är överkamma, passiva och rent receptiva, men kanske just därför assimilerar de fullständigt de utländska inflytelserna och utlänningarna själva, som blir russificerade. Under den senaste historiska perioden inträffar det omvända fenomenet: en elit av personer, som hör till de mest aktiva, energiska, företagsamma och disciplinerade, emigrerar till utlandet, assimilerar kulturen och de historiska erfarenheterna i de mest framskridna länderna i Västerlandet, utan att för den skull förlora sin egen nationalitets väsentligaste karaktärsdrag, d.v.s. utan att bryta de känslomässiga och historiska banden med sitt eget folk; efter att sålunda ha fullgjort sin intellektuella gesällutbildning återvänder de till sitt land och driver sitt folk mot ett framtvingat uppvaknande, en accelererad marsch framåt i raska etapper. Skillnaden mellan denna elit och den tyska som hade importerats (av Peter den Store t.ex.) ligger i dess väsentligen nationellt-folkliga karaktär: den kan inte assimileras av det ryska folkets kraftlösa passivitet, emedan den själv utgör en energisk rysk reaktion mot den egna historiska kraftlösheten.

På annan jord och under helt andra tids- och rumsförhållanden kan detta ryska fenomen jämföras med uppkomsten av den amerikanska nationen (Förenta Staterna): de anglosachsiska immigranterna är också de en intellektuell, men alldeles särskilt moralisk elit. Här åsyftas naturligtvis de första immigranterna, pionjärerna, som varit protagonister i de religiösa och politiska striderna i England, som blivit besegrade men inte förödmjukade eller förtryckta i sitt ursprungliga fädernesland. Utom sin moraliska och viljestarka energi för de med sig till Amerika en viss kulturnivå, en viss fas i den europeiska historiska utvecklingen, som sedan den av sådana förmedlare omplanterats i Amerikas jungfruliga jord fortsätter att utveckla de i dess natur inneboende krafterna i en ojämförligt mycket snabbare takt än i det gamla Europa,

⁸ I Max Webers bok *Parlament och regering i Tysklands nya författning* kan man finna många element som gör det möjligt att se hur adelns politiska monopol förhindrat utvecklingen av en omfattande och erfaren borgerlig politisk personal, och hur detta monopol ligger till grund för de ständiga parlamentariska kriserna och upplösningen inom de liberala och demokratiska partierna; därav betydelsen hos den katolska centern och socialdemokratin, som under kejsardömets tid lyckades utarbete ett eget parlamentariskt och ledande skikt som blev ganska ansevärt.

där det existerar en hel rad spärrhakar (moraliska, intellektuella, politiska, ekonomiska, förkroppsligade i bestämda befolkningsgrupper, återstoden från förflutna regimer som inte vill försvinna) som förhindrar en rask utvecklingsprocess och kommer varje initiativ att utmynna i något medelmåttigt, eftersom de späder ut det i tiden och i rummet.

I Förenta Staterna bör man observera den relativa frånvaron av traditionella intellektuella och den därav följande olikartade jämvikten mellan de intellektuella i allmänhet. Man har på den industriella basen fått ett massivt formande av alla de moderna superstrukturerna. Behovet av jämvikt kommer inte av att man måste smälta samman de organiska intellektuella med de traditionella, vilka inte existerar som utkristalliserad reaktionär kategori, utan av att man i en enda nationell degel av enhetlig kultur måste smälta samman olika kulturyper som medförts av immigranter av olika nationellt ursprung. Bristen på en sådan omfattande avlagring av traditionella intellektuella, som uppträtt i länder med gammal kultur, förklarar delvis, å ena sidan att det bara finns två stora politiska partier, som i realiteten utan svårighet skulle kunna reduceras till ett enda (jfr med Frankrike, inte bara under efterkrigstiden då en ökning av partiernas antal blivit ett allmänt fenomen), och å andra sidan den i motsats därtill stående obegränsade mångfalden av de religiösa sekterna.⁹ Ytterligare en intressant manifestation är att studera i Förenta Staterna. Det är hur det bildas ett överraskande stort antal intellektuella bland negrerna, som tillgodogör sig den amerikanska kulturen och tekniken. Man kan tänka på det indirekta inflytande dessa negerintellektuella kan utöva över de i sin utveckling fördröjda massorna i Afrika, och på det direkta inflytande de skulle få om någon av följande hypoteser besannades: 1) att de amerikanska expansionssträvandena betjänar sig av de nationella negrerna för att erövra de afrikanska marknaderna och dit utsträcka sin egen kulturytp (något liknande har redan inträffat, men i vilken utsträckning vet jag inte); 2) att striderna för det amerikanska folkets enhet förbittras till den grad att det framkallar en negrernas exodus och ett återvändande till Afrika av de intellektuella element som är mest oberoende och energiska och följaktligen minst böjda att underkasta sig en tänkbar lagstiftning som är än mer förnedrande än den sedvänja som för närvarande är förhärskande. Det skulle uppstå två fundamentala problem: 1) om språket: d.v.s. skulle engelskan kunna bli Afrikas bildade språk och bringa enhet i det nuvarande myllret av dialekter? 2) om detta intellektuella skikt kan ha en assimilerande och organisatorisk förmåga så stor att de kan ge en "nationell" karaktär åt den nuvarande primitiva känslan av att utgöra en föraktad ras och upphöja den afrikanska kontinenten till myten om och funktionen av gemensamt fädernesland för alla negrer. Jag tror att för närvarande Amerikas negrer bör ha en rasanda och en nationalanda som är mera negativ än positiv, som alltså framkallats av den strid de vita för för att isolera dem och förtrycka dem: men har inte detta varit fallet med judarna ända till 1700-talet? Liberia, som redan amerikaniserats och har engelska som officiellt språk, skulle kunna bli de amerikanska negrernas Sion, med en tendens att inta platsen som Afrikas Piemonte.

I Sydamerika och Centralamerika tycks det mig att frågan om de intellektuella bör undersökas med hänsynstagande till dessa fundamentala förutsättningar: inte heller i Syd- och Centralamerika finns det någon omfattande kategori traditionella intellektuella, men förhållandet är inte riktigt detsamma som i Förenta Staterna. I själva verket finner vi vid basen för utvecklingen i dessa länder formerna för den spanska och portugisiska kulturen under 1500- och 1600-talet, som karakteriseras av motreformationen och av den parasiterande militarismen. De utkristalliseringar som ännu idag består i dessa länder är prästerskapet och en militärkast, två kategorier traditionella intellektuella som fossiliserats i den form, som utbildats i det europeiska moderlandet. Den industriella basen är mycket begränsad och har inte utvecklat några komplicerade superstrukturer: flertalet intellektuella är av lanttyp, och

⁹ Jag tror man kunnat katalogisera mer än tvåhundra; jämför med Frankrike och med de förbittrade strider man utstått för att vidmakthålla det franska folkets religiösa och moraliska enhet.

eftersom storgodsens dominerar, med vidsträckta egendomar som tillhör kyrkan, är dessa intellektuella knutna till prästerskapet och de stora jordägarna. Den nationella sammansättningen är mycket ojämn också bland de vita, men kompliceras ytterligare på grund av de avsevärda massorna indianer, som i några länder utgör befolkningens majoritet. Man kan i allmänhet säga att det i dessa områden av Amerika ännu föreligger en situation, som påminner om kulturkampen och Dreyfusprocessen, en situation alltså där det icke kyrkliga och borgerliga elementet ännu inte uppnått den fas som innebär ett underordnande av prästerskapets och militärens intressen och inflytande under den moderna statens sekulariserade politik. Därav blir följden att frimurarna och en typ av kulturell organisation som den ”positivistiska kyrkan” fortfarande har stort inflytande på grund av sin opposition mot jesuiterna. De händelser som inträffat under den allra senaste tiden (november 1930) – från Calles' kulturkamp i Mexiko till de militär-folkliga resningarna i Argentina, Brasilien, Peru, Chile och Bolivia – visar riktigheten av dessa iakttagelser.

Andra typer av formande av de intellektuella kategorierna och av deras förhållande till de nationella krafterna kan man finna i Indien, Kina och Japan. I Japan har vi ett formande av engelsk och tysk typ; d.v.s. en industriell kultur som utvecklas under ett feodalt-byråkratiskt hölje med egna omisskännliga karaktärsdrag.

I Kina finns skriftens fenomen, som är ett uttryck för de intellektuellas totala avskiljande från folket. I Indien och i Kina framträder det enorma avståndet mellan de intellektuella och folket sedan också på det religiösa området. Problemet med den olikhet i trossatser och i sätt att uppfatta och utöva samma religion, som föreligger mellan de olika samhällslagren, men särskilt mellan prästerskapet och de intellektuella och folket, borde studeras rent allmänt, ty det framträder i viss utsträckning överallt, även om det i Östasiens länder har fått sina mest extrema manifestationer. I de protestantiska länderna är skillnaden relativt liten (sekternas mångfald är förknippad med kravet på en fullständig förening mellan de intellektuella och folket, vilket i den högre organisationens sfär reproducerar alla de besvärligheter som är knutna till folkmassornas reella uppfattning). Skillnaden är mycket märkbar i de katolska länderna, men med olika grader: den är mindre stor i det katolska Tyskland och i Frankrike, större i Italien, särskilt i södern och på öarna; mycket stor på den iberiska halvön och i Latinamerikas länder. Fenomenet får än större räckvidd i de ortodoxa länderna, där man måste tala om tre grader inom samma religion: det högre prästerskapets och munkarnas, det världsliga prästerskapets och folkets. Det får absurda former i Östasien, där folkets religion ofta inte har något att göra med böckernas fastän man ger samma namn åt båda.

Originalalets titel: ”La formazione degli intellettuali”

Översättning: *Stig Herlitz*